

Flora- en faunaonderzoek Realisatie Oeververbinding Bartelsluis te Wormer

4 september 2015, Hippolytushoef
Concept

Opdrachtgever:

Gemeente Wormerland

Koetserstraat 3
1531 NX Wormer

Postbus 20
1530 AA Wormer

Tel: 075-6512100

Fax: 075-6512244

antwoord@over-gemeenten.nl

www.wormerland.nl

Opdrachtnemer:

Bureau Aandacht Natuur

Slingerweg 85
1777AG Hippolytushoef

Tel: 0227-595576

Mob: 06-24818383

aandachtnatuur@kpnmail.nl

www.aandachtnatuur.nl

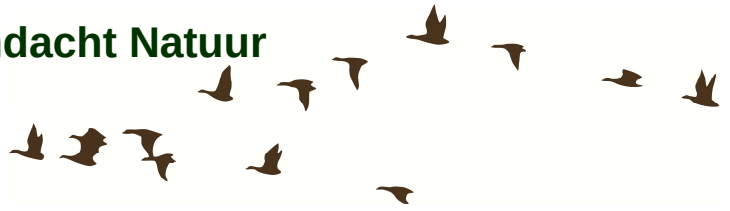

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	blz. 2
1.1 Aanleiding en doel.....	blz. 2
1.2 De Flora- en faunawet.....	blz. 3
2. Huidige situatie en methode.....	blz. 4
2.1 Onderzoekslocatie.....	blz. 4
2.2 Methode.....	blz. 4
3. Resultaten.....	blz. 6
3.1 Flora.....	blz. 6
3.2 Vogels.....	blz. 6
3.3 Vleermuizen.....	blz. 7
3.4 Overige zoogdieren.....	blz. 7
3.4 Vissen en amfibieën.....	blz. 7
3.5 Overige beschermde soorten.....	blz. 8
4. Conclusies en advies.....	blz. 9
4.1 Flora.....	blz. 9
4.2 Vogels.....	blz. 9
4.3 Vleermuizen.....	blz. 9
4.4 Overige zoogdieren.....	blz. 10
4.5 Vissen en amfibieën.....	blz. 10
4.6 Overige beschermde soorten.....	blz. 11
Literatuurlijst.....	blz. 12

Bijlage 1: Flora- en faunawet

Bijlage 2: Waarnemingen avondrondes vleermuizen

1. Inleiding

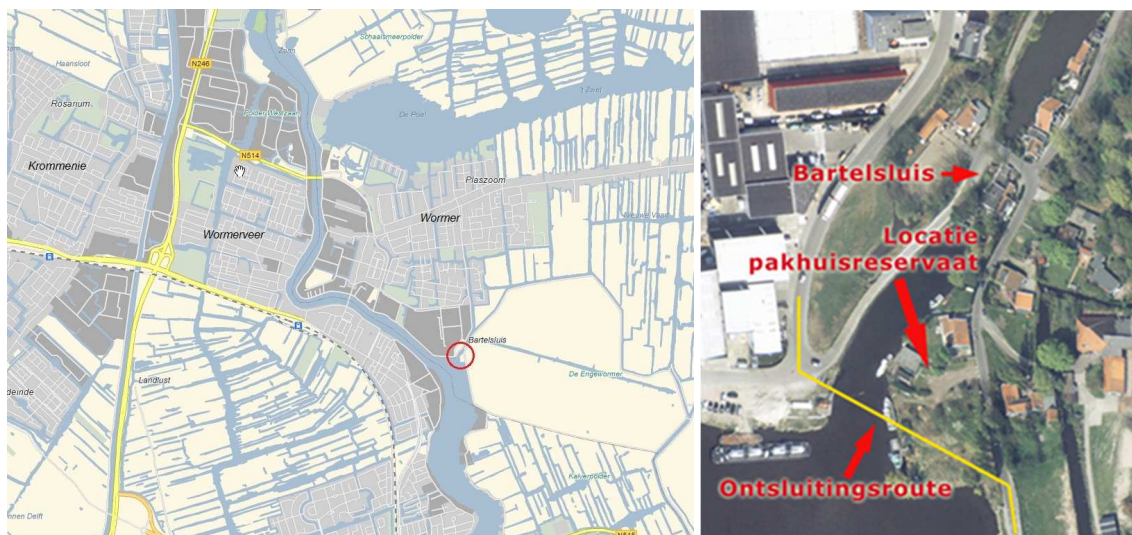
In opdracht van de gemeente Wormerland heeft een Flora- en faunaonderzoek plaatsgevonden aan de nieuwe oeververbinding tussen de Veerdijk en de Engewormer nabij buurtschap Bartelsluis te Wormer (figuur 1). Het veldonderzoek heeft in het voorjaar en de zomer van 2015 plaatsgevonden. De bevindingen van dit veldonderzoek aangevuld met literatuurgegevens worden hieronder verder besproken.

1.1 Aanleiding en doel

Tussen de Veerdijk te Wormer en de Engewormer zal een brug worden gerealiseerd om de verkeerssituatie in Bartelsluis te verbeteren. De aanleg van de brug komt ter hoogte van een huidige los- en laadkade en parkeerterrein aan de Veerdijk en een braakliggend perceel aan de Engewormer. Ten behoeve van de aanleg dient op het braakliggende perceel tevens een bodemsanering plaats te vinden. In dit kader zullen de aanwezige bomen worden gekapt en beplanting worden verwijderd.

Ten behoeve van deze ontwikkeling is in oktober 2014 een quickscan Flora- en faunawet uitgevoerd (*Bureau Aandacht Natuur, 29 okt.2014*). Hieruit kwam naar voren dat nader onderzoek naar beschermde vissoorten en het terreingebruik door vleermuizen (vliegroute / foerageergebied) noodzakelijk was.

Het vervolgonderzoek is uitgevoerd door Merijn Volkers van Bureau Aandacht Natuur. Doel van het onderzoek is om vast te stellen of de zaan of het begin van de ringvaart een vliegroute of foerageergebied vormt voor vleermuizen, waaronder meervleermuis. Tevens is onderzocht of de locatie waar de brug wordt aangelegd leefgebied vormt voor beschermde vissoorten.

Figuur 1. Ligging van het projectgebied nabij buurtschap Bartelsluis te Wormer

1.2 De Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. Deze wet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Tabel 1 tot en met 3-soorten

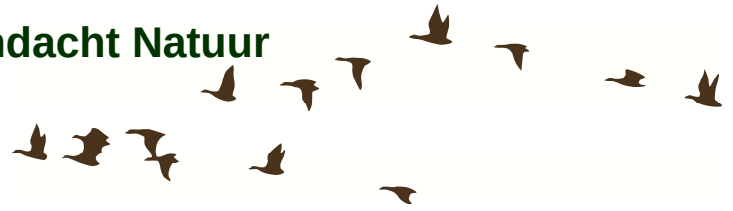
De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.
3. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode Lijst.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Ze worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het verstoren van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- en vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 1.

2. Huidige situatie en methode

2.1 Onderzoekslocatie

De planlocatie is gelegen aan de Engewormer, ten zuiden van buurtschap Bartelsluis in Wormer. Het projectgebied is gelegen tussen de Zaan en de ringdijk van de Engewormer. De oevers van de projectlocatie bestaan uit een steile overgang van land naar water en bevatten een smalle rietkraag met opslag van wilg, braam en esdoorn. Aan de westzijde is een laad en losplaats aanwezig van betonelementen, welke grenst aan een parkeerplaats bestaande uit een half-verharding.

Aan de Engewormer ligt het te saneren terrein en betreft een perceel van circa 2400 m², welke grotendeels is begroeid met struiken en bomen. Aan de weg (Engewormer) staat een korte rij Italiaanse populieren, gevolgd door een kleine rij schietwilgen. Het terrein is, met uitzondering van een open gedeelte, begroeid met een opgaande beplanting van gewone es, veldesdoorn, braam, klimop, schietwilg, vlier en zwarte els. Het open gedeelte is begroeid met grassen en lage kruiden en bevat (restanten van) ligusterhagen en opslag van veldiep. Tevens staat hier een kleine houten schuur en opslag van bouw materiaal.

Figuur 3. Foto's projectgebied

2.2 Methode

Het onderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van vliegroutes of foerageergebied van vleermuizen en de functie van de zaan en de ringvaart voor beschermde vissoorten. Ten behoeve van het vleermuizenonderzoek hebben op de locatie twee veldbezoeken plaatsgevonden tijdens avond- (zonsondergang) en nachtelijke uren, zie tabel 1.

tabel 1. Weersomstandigheden en data veldonderzoek

Datum	Zonsondergang/ zonsopkomst	Start	einde	temperatuur	wind	bijzonderheden
22-05-'15	21:37 uur	21:20 uur	23:30 uur	14°C	weinig	geen
10-07-'15	21:58 uur	21:45 uur	23:45 uur	17°C	geen	geen

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van een vliegroute en/of foerageergebied aan of langs de watergangen. Hiervoor zijn, conform het protocol voor vleermuisinventarisaties (*NGB & Zoogdiervereniging, 27 maart 2013*) twee veldrondes uitgevoerd, waarvan er tenminste één in de kraamperiode (15 mei tot 15 juli) heeft plaatsgevonden (tabel 1).

Voor het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector (Pettersson D240X, eventueel in combinatie met een Pettersson D100). Hiermee kunnen de ultrasone geluiden, die vleermuizen tijdens het vliegen uitzenden, voor het menselijk gehoor hoorbaar gemaakt worden. Indien noodzakelijk is gebruik gemaakt van opname-apparatuur. Bij twijfel is het geluid opgenomen en geanalyseerd in het hiervoor speciaal ontworpen computerprogramma Batsound. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat eind februari 2013 is geactualiseerd en door DLG is goedgekeurd en wordt gehanteerd door het Netwerk Groene Bureaus (waarbij Bureau Aandacht Natuur is aangesloten) voor het uitvoeren van vleermuisonderzoek.

Het visonderzoek heeft plaatsgevonden met behulp van elektrovisserij. Met het elektrovisseren is gebruik gemaakt van de SAMUS 725MP, een elektrovisapparaat met een pulserende gelijkstroom, werkend op een 12V accu. Met het elektrovisseren is gebruik gemaakt van een boot met platte bodem, waarmee de aanwezige oeverzones stelselmatig zijn bemonsterd op het voorkomen van (beschermde) vissoorten. Het vissonderzoek met behulp van elektrovisapparatuur is uitgevoerd door de heer M. Volkers en de heer P. Grubben op 26 mei 2015.

Verder is uiteraard ook gelet op eventuele andere beschermde of belangwekkende soorten binnen het plangebied.

3. Resultaten

Hieronder worden per soortgroep de bevindingen van het onderzoek verder omschreven en aangegeven welke beschermde soorten eventueel te verwachten zijn binnen de projectlocatie. Naast de gegevens van het nader onderzoek zijn tevens de bevindingen van 8 oktober 2014, ten aanzien van de overige soortgroepen uit de quickscan Flora- en faunawet, overgenomen in deze verslaglegging.

3.1 Flora

Binnen het projectgebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Binnen het projectgebied zijn voornamelijk vegetatietypen aangetroffen van een matig voedselrijke tot voedselrijke bodem. In het beboste deel betreft het voornamelijk om soorten als grote brandnetel, hondsdrif, kleeftkruis, braam, klimop, zevenblad, fluitenkruis, paarse dovenetel, gewone berenklauw en brede weegbree. De oevers van de zaan bestaan uit een vrij steile overgang en bestaat uit een smalle riet zone met soorten als koninginnenkruis, haagwinde, smeerwortel, wolfsvoet, gele lis en grote brandnetel. De open plek op de projectlocatie wordt met enige regelmaat gemaaid en bevat naast verschillende grassen algemene soorten zoals ridderzuring, gewone klis, kruipende boterbloem, paardenbloem, brede weegbree, smalle weegbree, kaasjeskruis en duizendblad.

Binnen het plangebied zijn dan ook geen vegetatietypen waargenomen waarbij verwacht wordt dat zwaardere beschermde soorten (tabel 2) zoals orchideeën voorkomen.

3.2 Vogels

Met betrekking tot vogels zijn in en rondom het plangebied een aantal algemeen voorkomende soorten zoals aalscholver, houtduif, staartmee, ekster, koolmee, roodborst en merel waargenomen.

Van genoemde soorten kan er vanuit worden gegaan dat deze als broedvogel voor kunnen komen in, of in de directe omgeving van het plangebied. Op de locatie zijn verder geen aanwijzingen gevonden die wijzen op de aanwezigheid van vogelsoorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats. Binnen het projectlocatie is nest van zwarte kraai aangetroffen (figuur 4). Een dergelijk nest kan tevens in gebruik worden genomen door een roofvogel of uil. Bij nadere inspectie zijn echter geen prooiresten, braakballen of anderzijds uitwerpselen waargenomen die wijzen op de aanwezigheid van

Figuur 4. Aangetroffen nestlocatie

jaarrond beschermde vogelsoorten zoals ransuil, sperwer, havik of buizerd. Verder ontbreekt geschikte bebouwing voor vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestlocatie zoals huismus, gierzwaluw en/of kerkuil. De aanwezige schuur is een zeer laag houten gebouwtje met een golfplaten dak.

3.3 Vleermuizen

Binnen het plangebied zijn 2 soorten vleermuizen waargenomen. Het betreffen gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

De gewone dwergvleermuis is de meest talrijke soort in het plangebied, welke tijdens iedere veldronde is waargenomen. Het betreft gemiddeld 2 tot 5 exemplaren die binnen het plangebied foerageren. Van laatvlieger is uitsluitend tijdens de tweede veldronde een exemplaar waargenomen in het dorp Bartelsluis, buiten de grenzen van het plangebied. Beide soorten zijn hoofdzakelijk gebouw bewonende soorten, een bepaalde binding met plangebied is niet waargenomen.

Boven het water foeragerende of voorbijvliegende meer- of watervleermuizen zijn niet waargenomen. Voor de resultaten van het veldonderzoek zie bijlage 2.

Tijdens alle veldrondes zijn uitsluitend enkele passerende of foeragerende dieren waargenomen. Gezien het geringe aantal waarnemingen, kan er vanuit worden gegaan dat het plangebied geen belangrijk functie heeft als foerageergebied voor vleermuizen. Een (belangrijke) vliegroute of eventuele verblijfplaatsen in (de directe omgeving) van het plangebied zijn eveneens niet vastgesteld.

3.4 Overige zoogdieren

Binnen het plangebied zijn geen (grondgebonden) zoogdieren of sporen daarvan waargenomen. Verwacht wordt dat het plangebied het leefgebied vormt voor een aantal algemeen voorkomende beschermde zoogdieren zoals huisspitsmuis, bosmuis, egel en/of wezel.

Polder Westzaan en het Womer- en Jisperveld & Kalverpolder, is bekend als belangrijk leefgebied is voor de noordse woelmuis en waterspitsmuis. Echter vormt de projectlocatie geen geschikt leefgebied voor deze soorten, aangezien geschikt habitat, zoals een structuurrijke rietvegetatie of natte hooiland, ontbreekt. Ook de aanwezige oeverzones zijn niet geschikt als leefgebied voor deze soorten, aangezien deze bebost zijn geraakt, geen geleidelijke overgang vormen van land naar water en zijn gelegen aan de rand van de dorpskern. Er wordt dan ook niet verwacht dat noordse woelmuis en/of waterspitsmuis voorkomt binnen de planlocatie.

3.5 Vissen en amfibieën

Met uitzondering van de Zaan en het begin van de ringvaart is geen oppervlakte water aanwezig binnen de projectlocatie. De oevers van het plangebied en de directe omgeving zijn afgevisd met behulp van elektrovisserij. Hierbij zijn naast een aantal algemene soorten geen beschermde vissoorten vastgesteld.

Aan de oeverzones waar een rietvegetatie aanwezig was zijn soorten als baars, kolblei en rietvoorn aangetroffen. Verder zijn in het open water zichtwaarnemingen van karper gedaan. Aan de stenige oevers zijn uitsluitend de exotische zwartbekgrondels aangetroffen. Tevens zijn verspreid langs de oever (brakwater) aasgarnalen geconstateerd. Van het voorkomen beschermde vissoorten op de onderzoekslocatie is geen sprake.

Figuur 5. Zwartbekgrondels, aangetroffen op de projectlocatie

Met betrekking tot amfibieën wordt niet verwacht dat de projectlocatie een belangrijk onderdeel zal uitmaken van het leefgebied. Verwacht kan worden dat aan de oevers van de Zaan de algemeen voorkomende beschermde soort Meerkikker voorkomt. Verder kunnen exemplaren van gewone pad en bruine kikker worden verwacht binnen het plangebied, aangezien in de aangrenzende polder de Engewormer leefgebied voor deze soorten aanwezig is. Met uitzondering van rugstreeppad (tabel 3) komen aan de hand van de huidige verspreidingsgegevens (Creemers & van Delft, 2009) zwaarder- en strikt beschermde amfibieën (tabel 2 en 3) niet voor in dit deel van Noord-Holland. Met betrekking tot rugstreeppad is geschikt voortplantingswater niet aanwezig binnen het plangebied. Tevens ontbreken geschikte elementen voor het landhabitat dan wel (zandige) terreintypen waar de soort zich kan ingraven voor overwintering.

3.6 Overige beschermde soorten

Andere beschermde soorten dan hierboven genoemd zijn niet aangetroffen op de projectlocatie. Met uitzondering van ringslang worden andere beschermde soorten (reptielen, dagvlinders, libellen, kevers en andere ongewervelde) op grond van de huidige verspreidingsgegevens en/of habitatvoorkeuren niet verwacht op of in de directe omgeving van de projectlocatie. Van ringslang is bekend dat er een uitgezette populatie aanwezig is in het Wormer- & Jisperveld. Maar gezien de aanwezige terreintypen (bebost terrein) en de ligging ten opzichte van de verspreidingskernen in het Wormer- en Jisperveld, wordt niet verwacht dat ringslang voorkomt binnen de projectlocatie.

4. Conclusies en advies

Hieronder worden de conclusies ten aanzien van de beschermde soorten uit het Flora- en faunaonderzoek verder beschreven. Per soortgroep wordt hier verder besproken of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

4.1 Flora

Met betrekking tot de aanwezige flora zijn geen (strikt) beschermde plantensoorten aangetroffen binnen het plangebied. Gezien de aanwezige begroeiing en terreintypen, wordt niet verwacht dat (strikt) beschermde plantensoorten aanwezig zijn binnen het plangebied.

Een ontheffingsaanvraag of nader onderzoek naar beschermde plantensoorten in het kader van de Flora- en faunawet is dan ook niet aan de orde.

4.2 Vogels

Op en langs het plangebied zijn een aantal algemene broedvogels aangetroffen en te verwachten. Voor alle beschermde inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden. Handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn eveneens niet toegestaan. Nestlocaties van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw worden gezien als een jaar rond beschermde vaste rust- en verblijfplaats. Voor de versterking van deze verblijfplaatsen en belangrijk leef- of foerageergebied is ook buiten het broedseizoen een ontheffing noodzakelijk. Aan of direct rondom de planlocatie zijn echter geen vogelsoorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats of sporen die wijzen op hun aanwezigheid waargenomen. Met de voorgenomen sanering van het projectgebied wordt dan ook niet verwacht dat nesten of het leefgebied van vogelsoorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats worden verstoord.

Nader onderzoek of de aanvraag tot ontheffing voor (één van) deze soorten is dan ook niet aan de orde.

4.3 Vleermuizen

Op projectlocatie zijn geen (potentiële) verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de te kappen bomen. Voor de sanering van het terrein aan de oostzijde van het plangebied is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor het verstoren of verwijderen van een vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen dan ook niet aan de orde.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Doorgaans gaat het hierbij om de periode van 15 maart t/m 15 juli.

Met betrekking tot de projectlocatie kan aan de hand van de waarnemingen tevens worden geconcludeerd dat het projectgebied beperkt van belang is als foerageergebied voor vleermuizen. Tevens blijkt zowel de Zaan als ook de aansluiting op de ringvaart geen functie te hebben als vliegroute of belangrijk foerageergebied voor (meer)vleermuizen. Voor de realisatie van de brug tussen de Veerdijk en de Engewormer, is dan ook geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

4.4 Overige zoogdieren

Met betrekking tot de overige zoogdiersoorten worden uitsluitend algemeen voorkomende beschermde soorten zoogdieren verwacht binnen de planlocatie. Aangaande de strikt beschermde noordse woelmuis en waterspitsmuis ontbreekt geschikt leefgebied binnen de projectlocatie. Een nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag voor deze soorten is hiermee niet aan de orde.

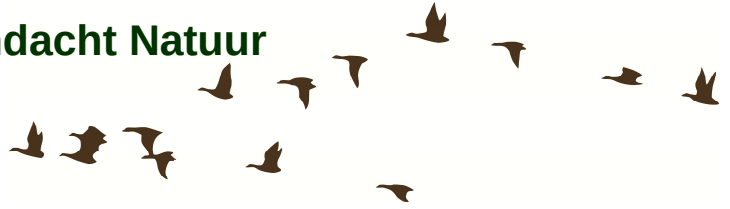
Voor algemeen voorkomende beschermde soorten geldt een vrijstelling van de onthefpingsplicht bij een ruimtelijke ontwikkeling. Echter is wel de algehele zorgplicht, zoals bedoeld in de Flora- en faunawet, van toepassing. Het verwijderen bosschages kan bijvoorbeeld een negatief effect hebben op aanwezige zoogdieren. Geadviseerd wordt deze buiten het voortplantingsseizoen (april/mei t/m augustus) te verwijderen en voordat soorten zoals egel in winterslaap (november – maart/april) gaan.

4.5 Vissen en amfibieën

Met het visonderzoek aan de oevers van de projectlocatie zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. Op de stenige oevers is uitsluitend de exotische zwartbekgrondel aangetroffen. Verder langs de Zaan en de ringvaart zijn in de rietoevers enkele algemene soorten gevangen. De constatering van vele brakwater aasgarnalen aan de oeverzones geeft al aan dat het water vrij zilt is en mogelijk ook hierdoor beperkt geschikt als leefgebied voor beschermde soorten als bittervoorn en kleine modderkruiper. Voor de beoogde werkzaamheden in en aan het water is dan ook een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet niet aan de orde.

Met betrekking tot algemeen voorkomende beschermde amfibieën is in het kader van de zorgplicht aan te bevelen om het terrein vrij te maken en af te graven voordat volwassen exemplaren in winterslaap gaan (november). Hierbij zijn amfibieën veelal inactief en kunnen zij niet tijdig weggkomen.

Aan de hand van recente verspreidingsgegevens is verder bekend dat de strikt beschermde rugstreeppad voorkomt in de omgeving van het plangebied. Echter kan aan de hand van de aanwezige habitattypen het voorkomen van rugstreeppad binnen de planlocatie worden uitgesloten. Een ontheffingsaanvraag met betrekking tot rugstreeppad is dan ook niet aan de orde. Echter is de rugstreeppad een zogeheten pionierssoort. Als zodanig is de soort dan ook in staat om in korte tijd nieuw ontstane voortplantingswateren te koloniseren. Geschikte voortplantingswateren bestaan uit ondiepe, tijdelijke wateren, waarin predatie van eieren en larven veel lager is. Door het ontgraven van het terrein in verband met de sanering, kan een dergelijk situatie ontstaan. Indien met de werkzaamheden rugstreeppad wordt aangetroffen is een ontheffingsaanvraag alsnog noodzakelijk. Geadviseerd wordt om de saneringswerkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode van deze soort. Bij realisatie van de nieuwe oeververbinding is eveneens aan te raden rekening te houden met het voorkomen van rugstreeppad in de omgeving van het projectgebied. Met betrekking tot rugstreeppad kunnen dan

maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat de soort zich vestigt binnen de projectlocatie. Hierbij kan gedacht worden aan het plaatsen van een amfibieraster rondom de projectlocatie of te voorkomen dat geschikte voortplantingswateren (tijdelijke, ondiepe wateren /plassen) ontstaan binnen het werkterrein.

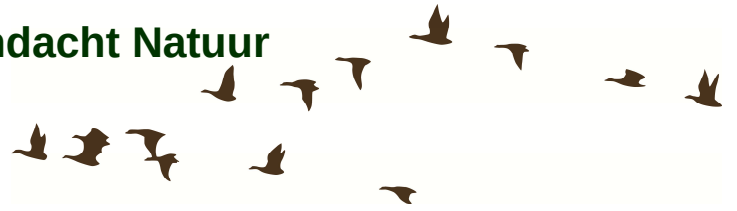
4.6 Overige beschermde soorten

Met uitzondering van ringslang, kunnen aan de hand van de huidige verspreidingsgegevens andere strikt beschermde soorten worden uitgesloten op de projectlocatie. Echter ontbreekt op de projectlocatie geschikt leefgebied voor de ringslang. Nader onderzoek naar het voorkomen van andere soorten is dan ook niet noodzakelijk. Echter kunnen veranderingen in de situatie binnen het plangebied of in de planvorming altijd leiden tot andere inzichten en daarmee tot wijziging van deze conclusies.

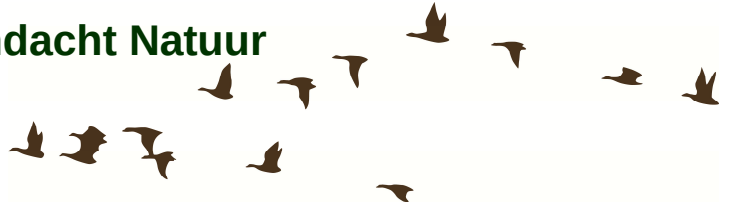

Literatuurlijst

- Kapteyn K., 1995, *Vleermuizen in het landschap over hun ecologie, gedrag en verspreiding*, Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, *Vleermuisprotocol 2013*, 27 maart 2013.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992, *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*, KNNV, Utrecht
- Nijhof B.S.J., van Apeldoorn R.C., 2001, *De Noordse Woelmuis in Noord-Holland Midden, Heden en Toekomst*, Alterra – research Instituut voor de Groene Ruimte, Alterra-rapport 576, Wageningen.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W., 2009, *De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse fauna 9*, Nationaal Historisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden
- Bergmans, W. en Zuiderwijk A., 1986, *Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun bedreiging*, Stichting Uitgeverij KNNV, Hoogwoud
- Herder, J.E., Kranenbarg J., Hoogeboom D.M., Hamers J. & Dekker K., 2012, *Atlas van de Noord-Hollandse vissen*, Landschap Noord-Holland, Heiloo & Stichting RAVON, Nijmegen.
- Scharringa C.J.G., Ruitenbeek W., en Zomerdijk P., 2010, *Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009*, Springeruit Drukwerk.
- Bos F., Bosveld M., Groenendijk D., van Swaay C., Wynhoff I., De Vlinderstichting, 2006, *De Dagvlinders van Nederland (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea)*, *Nederlandse fauna 7*, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden
- Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2002, *De Nederlandse libellen (Odonata)*, *Nederlandse fauna 4*, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden
- Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet*.
- Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen*.
- Koninklijke Vermande (1999-2009) Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3, 4 en 5, SDU Uitgeverij, Den Haag
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, 501, algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2004.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 26 augustus 2009, corr.046, Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen, Dienst Regelingen, Den Haag.
- www.ravon.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.telmee.nl
- www.minlnv.nl

Bijlage 1. Flora- en faunawet

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregeling (Natura2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

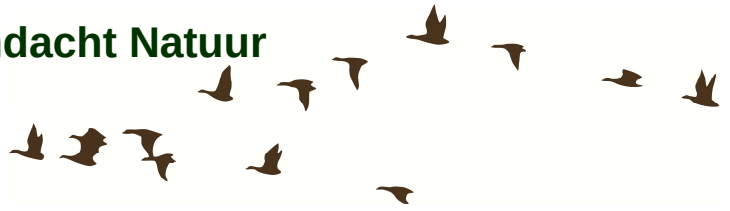
- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voor zover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Minister van Economische zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van Economische zaken, Landbouw en Innovatie, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets, waarbij wordt gekeken naar de gunstige staat van instandhouding.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

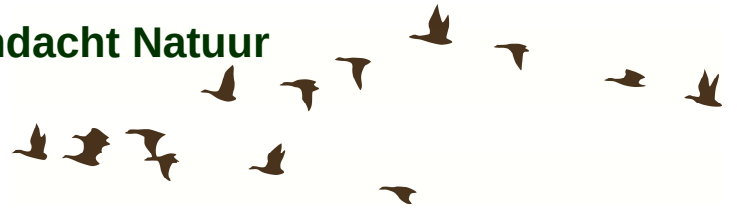
Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden en van de betrokken soort(en) af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor de soorten die zijn genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn wordt geen ontheffing verleend bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor de soorten van bijlage 1 geldt dat bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting voor verstoring altijd een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogelnesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. De nesten van 'categorie 5-soorten' zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor de overige vogelsoorten geldt dat verstoring van broedende exemplaren is verboden. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli.

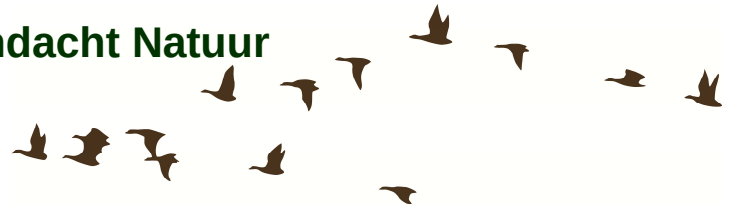
Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

Bijlage 2. Waarnemingen avondrondes vleermuizen

Bureau Aandacht Natuur

Bureau Aandacht Natuur

